

**Toespraak van de Griffier van de Eerste Kamer, Geert Jan Hamilton, bij de in
ontvangst name van het boek 'Erich Salomon & Het ideale parlement'
Donderdag 16 oktober 2014**

Dames en heren,

Herzlich Willkommen zu unseren Deutschen Gästen, die uns eben so gut verstehen als wir sie.
Wie schön ist es, dass wir einander als gute Nachbarn heutzutage so gut verstehen.

Als beheerder van dit gebouw en constitutioneel dienaar van de Eerste Kamer, heet ik u allen
welkom in deze mooie zaal. Het is mij een grote eer om het eerste exemplaar van dit prachtige
boek in ontvangst te hebben mogen nemen. Ik heb de gelegenheid gehad om voorafgaand aan
deze bijeenkomst het manuscript al even in te zien en ik was er erg van onder de indruk. Het
indringende levensverhaal van Erich Salomon, de tijd waarin hij leefde, zijn baanbrekende
foto's en zijn invloed op de parlementaire fotografie: in dit boek komt het allemaal op een
prachtige manier samen.

Het is onder meer zeer interessant om te lezen hoe verschillend de invloed van de media op
parlementaire politiek zich tijdens het interbellum in Nederland en in Duitsland heeft
ontwikkeld. In Duitsland gold publieke bekendheid al als voorwaarde voor politiek succes,
terwijl de Nederlandse parlementariërs zichzelf aanvankelijk beschouwden als deel van een
sociaal bepaalde bestuurderselite en dus eigenlijk geen reden zagen om zich te laten
fotograferen. Ik moest hierbij even denken aan de fameuze uitspraak "In Nederland gebeurt
alles vijftig jaar later"... Maar de maatschappij veranderde ook in Nederland. De afstand
tussen de volksvertegenwoordiging en het volk werd kleiner en het parlement zag zich steeds
meer genoodzaakt om 'de wereld van buiten' inzage te geven in wat er binnenskamers
gebeurde.

Erich Salomon doorbrak als eerste het taboe. Slechts gewapend met een camera drong hij
door binnen de eeuwenoude muren van het Binnenhof en maakte hij de weg vrij voor alle
parlementair fotografen die er nu rondlopen. Hij was de eerste die tijdens de debatten van het
Nederlandse parlement mocht fotograferen. Op 29 februari 1936 maakte hij een

overzichtsfoto van de plenaire zaal van de Eerste Kamer, waar op dat moment Graaf de Marchant et d'Ansembourgh aan het woord was. Het was de eerste toespraak van een NSB-lid in de Eerste Kamer. Nu, zoveel jaren later, zijn wij precies op die plek met elkaar bijeen en vieren wij de publicatie van een boek over het werk van Salomon en zijn invloed op de parlementaire fotografie.

Inmiddels zijn parlementair fotografen geheel ingeburgerd in dit huis. Er is brede consensus over het feit dat de Eerste Kamer een publieke functie vervult, en dus zichtbaar moet zijn en verplicht is om inzichtelijk te maken wat zij doet. Door het inzichtelijk te maken, wordt het controleerbaar. En controleerbaarheid draagt niet alleen bij aan vertrouwen en begrip, maar vooral ook aan kwaliteit van besluitvorming. Daarom zijn hier vrijwel iedere vergaderdinsdag fotografen en zeer regelmatig ook cameraploegen in huis. Deze week hebben wij dat gezien bij de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer en het bezoek van de Koning van Spanje. Het is een buitengewoon fotogeniek gebouw. En dat geeft extra elan aan foto's van het politieke steekspel en andere gebeurtenissen. Wij hebben echter ook te maken met beperkingen, met name omdat wij in een monumentaal pand huizen. Dit gebouw is niet gebouwd als modern parlementair huis. Het is een samenstel van galerijen, verbouwde kamers van een oud stadhouderspaleis en een tot kantoorvleugel omgebouwde oude Hofkapel. Dit alles rond de oude 17e eeuwse zaal van de Staten van Holland. Enerzijds dienen fotografen vrijelijk de mogelijkheid te krijgen om Kamerleden te interviewen en het parlementaire proces te volgen, maar anderzijds moet Kamerleden ook een bepaalde bewegingsvrijheid worden gegund, zeker waar zij hier niet de beschikking hebben over een eigen werkkamer. Om het evenwicht te bewaken tussen transparantie enerzijds en primair proces anderzijds hebben wij goede afspraken gemaakt met de parlementaire persvereniging. Mijn ervaring is dat, als iedereen zich aan de afspraken houdt en de sfeer over en weer verder ontspannen is, er weinig mis gaat in dit huis. Hoe belangrijk de Eerste Kamer goede parlementaire fotojournalistiek vindt, moge blijken uit het feit dat zij recentelijk zelfs heeft meegewerkt aan de instelling van een nieuwe prijs voor de beste parlementaire foto van het jaar: de Prinsjesfotoprijs. De genomineerde foto's en de winnende foto heeft u zojuist in de Noenzaal kunnen bezichtigen. Onze Voorzitter heeft de prijs voor dit jaar onlangs uitgereikt.

In het boek wordt duidelijk gemaakt dat de discussie over transparantie en parlementaire persvrijheid veel ouder is dan wij ons vaak realiseren. Al aan het begin van de 19e eeuw was er de vrees dat openbaarheid afbreuk doet aan vrijheid, waardigheid en vertrouwelijkheid van

het overleg. Ook de invloed van techniek gaat verder terug dan gedacht. Wij hebben sinds een aantal jaren te maken met *smart phones* en *social media*, waardoor ook de parlementaire fotografie radicaal is veranderd. Iedereen kan tegenwoordig een moment vastleggen en delen met de wereld. Soms nog voordat de vakfotografen hun beelden hebben gepubliceerd. In het boek las ik dat technologische ontwikkelingen zoals de introductie van het camerasysteem Leica destijds ook grote gevolgen hadden. Er kon sneller en minder opvallend worden gewerkt, dus de foto's werden intiemer en persoonlijker. Ik begrijp dat de foto's van Salomon op een gegeven moment zelfs getypeerd werden als 'naaktfoto's' van politici - zo dicht zat hij ze op de huid. Dat waren ze natuurlijk verre van. Integendeel, we zien veel oud lijkende mannen in driedelige pakken. Hoe dan ook, de discussie over transparantie en de invloed van techniek gaan dus ver terug en dat zet de wereld van nu in een breder perspectief.

Wat ik zo indrukwekkend vond om te lezen, is dat Salomon een rotsvast vertrouwen had in de democratie. Ondanks - of misschien juist dankzij - alles wat er in die jaren gebeurde (de crisis, de opkomst van het nationaal socialisme en het antisemitisme) geloofde hij in de kracht van volksvertegenwoordiging. Met zijn haast schilderachtige composities zette hij treffend de personen, gebeurtenissen en verhoudingen binnen de Kamers neer. Hij was niet bang om ook tekortkomingen vast te leggen, maar trachtte steeds de waarde van een vrije democratie te benadrukken.

De titel van het boek is 'Erich Salomon en het ideale parlement'. Het woord 'ideaal' wordt in de Van Dale omschreven als "een voorstelling van iets in de toestand van volkomenheid". Er is een uitspraak van Winston Churchill die hier mooi op aansluit: "*To improve is to change; to be perfect is to change often.*" Misschien blijft een ideaal parlement wel altijd een denkbeeldige standaard, maar zolang we veranderen gaan we in elk geval vooruit. Op mediaal gebied hebben wij door de ICT - u weet allen wat dat betekent - de afgelopen jaren een revolutie meegemaakt. Ik noem websites, livestream, iPads, vergaderapp, digitale verslaglegging, twitter. De toegankelijkheid van het parlement is hierdoor voor de burger fenomenaal vergroot, ook als de beperkte plaatsen op de tribunes hier vol zijn. En als we maar vaak genoeg veranderen met gebruikmaking van de innovatieve middelen die ons ter beschikking staan, en met een voortdurend kritisch reflectief vermogen, komen we hopelijk uiteindelijk toch dichterbij dat ideaal.

Ik hoop dat ieder die dit boek leest, geïnspireerd wordt door Erich Salomon. Dit boek is een eerbetoon aan zijn werk en daarmee ook aan de democratie.

Ik dank u wel.